

Прохоренко А., Коновальчук І.М. РОЛЬ ПЕДАГОГА У ТРУДОВОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ // Майстерність комунікації у мистецькій і професійній освіті: збірник наукових праць / за заг. редакцією Н.Є. Колесник, О.М. Піддубної, О.М. Марущак. – Житомир: ФО-П «Н.М. Левковець», 2020. – У 2-х ч. – Ч. II. – С. 191-194.

Прохоренко Анастасія,
студентка 32 групи ННІ педагогіки, спеціальності 013 Початкова освіта
(Житомирський державний університет імені Івана Франка);

Коновальчук І.М.,
кандидат педагогічних наук, викладач кафедри англійської мови
з методиками викладання в дошкільній та початковій освіті
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

РОЛЬ ПЕДАГОГА У ТРУДОВОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Процес формування відповідального ставлення до праці набуває важливого значення в умовах сучасного суспільства. Праця формує особистість в усіх її проявах. Правильно організований процес призводить до формування таких рис: акуратність, наполегливість, активність, цілеспрямованість. Молодший шкільний вік є сприятливим для формування відповідального ставлення до праці. Також трудове виховання відіграє важливу роль в подальшій профорієнтації дитини.

В Типових освітніх програмах зазначено, що метою технологічної галузі є формування компетентностей в галузі техніки і технологій та інших ключових компетентностей, здатності до зміни навколишнього світу засобами сучасних технологій без заподіяння йому шкоди, до використання технологій для власної самореалізації, культурного і національного самовираження. Здобувач освіти: втілює творчий задум у готовий виріб; дбає про власний побут, задоволення власних потреб та потреб тих, хто його оточує; ефективно використовує природні матеріали, дбаючи про навколишній світ; практикує і творчо застосовує традиційні та сучасні ремесла. Тому проблема трудового виховання на сьогоднішній стає актуальною. [5, с.95-96]

Метою статті є теоретичний аналіз ролі педагога у трудовому вихованні дітей молодшого шкільного віку.

Великий внесок у розробку методологічних і теоретичних основ трудового виховання школярів, підготовку вчителя початкових класів до цієї роботи внесли К.Д. Ушинський, А.С. Макаренко, В.О. Сухомлинський, В.Я. Стоюнін, Н.В. Касаткін, Д.Д. Семенов, Н.І. Пирогов, В.В. Водовозов та інші.

Діти, зайняті різними видами праці, кмітливіші, винахідливіші, вони стикаються з різними видами праці та різними знаряддями, матеріалами, дізнаються про них, збагачують свій словниковий запас. Участь у трудовій діяльності дисциплінує школярів.

Трудове виховання за В. О. Сухомлинським – це виховання свідомого ставлення до праці як до основної життєвої потреби, а також таких рис характеру, які забезпечують успіх у праці, як працьовитість, старанність, відповідальність. [4, с.39]

Трудове виховання здійснюється такими шляхами:

- 1) родинно-побутова трудова діяльність;
- 2) заняття в загальноосвітніх навчальних закладах;

Важливо сформувати в дитини готовність до праці, тобто усвідомлення соціальної значущості праці, бажання працювати, творче та бережливе ставлення до праці, вироблення вмінь і навичок трудової діяльності.

Від педагога залежить усвідомлення дітьми того, що праця потребує фізичних і вольових зусиль, уміння, терпіння.

Праця для дітей молодшого шкільного віку має бути доступною. Непосильна праця призводить до невпевненості в собі, у власних силах, породжує небажання виконувати її. Це відзначав і В.О. Сухомлинський: «Якщо дитина не бачить успіхів у своїй праці, вогник прагнення до знань згасає, в дитячому серці утворюється крижинка, яку не розтопити ніякими намаганнями доти, поки вогник знову не загориться; дитина втрачає віру в свої сили...»[1, С.163]. Важливо підбирати цікаві за змістом види праці, організувати роботу так, щоб діти, не усвідомлюючи навіть всієї важливості праці, все одно виконували її з задоволенням. Проте місце «нецікавої» роботи в житті школяра теж присутнє і тоді велику роль грає вміння вчителя навчити дитину доводити розпочату справу до кінця.

Важливим є ознайомлення учнів з різними видами професій. Вибір професії один з найважливіших в житті людини, від нього залежить те, як людина реалізує себе в житті. Свідомим вибір професії буде тоді, коли учень буде якнайбільш обізнаним у різноманітних її видах та матиме здатність спів ставляти свої можливості з вимогами.

Чим раніше дитина привчається до праці, тим раніше вона розуміє її значення і більше буде успіхів в трудовій діяльності. Важливо, щоб вчитель показував як слід робити доти, поки в дитини не сформується навичка, лише тоді дитина може сама виконувати роботу, але під ненав'язливим наглядом дорослих.

Види праці, що допомагають дитині в формуванні навичок праці:

1) Самообслуговування – це справжня праця, яка полягає у догляді за своїм тілом, одягом, предметами побуту і триває вона протягом усього життя. Цей вид допоможе дитині в майбутньому мати уявлення про професії, що допомагають людині в самообслуговуванні (перукар, ткач, ...);

2) Господарсько-побутова праця – спрямована на підтримку чистоти і порядку в приміщеннях, допомога дорослим (хатня робітниця, няня,...);

3) Праця у природі – спрямована на формування навичок догляду за рослинами, тваринами (археолог, садівник,...);

4) Художня праця – полягає у виготовлення виробів з різноманітних матеріалів (архітектор, скульптор,...);

Педагог може привчати учнів до праці навіть в класі, коли кожен учень відповідає за своє робоче місце, має наводити порядок на ньому. Учні мають чергувати та слідкувати за чистотою ганчірок біля дошки, власне дошки, поливати кімнатні рослини (це привчає дітей до відповідальності та акуратності, при тому ж ця робота є посилення для них).

Також праця на свіжому повітрі, може бути корисною та розвивати дитину в декількох аспектах. Наприклад, засаджування клумби на уроках природознавства може сприяти кращому запам'ятовуванню видів рослин, їх будови; діти стають дружніші, допомагають один одному; це є патріотичним вихованням, адже є рослини, що символами українських пісень та інше.

Головним для початкової школи є вироблення елементарних прийомів, умінь і навичок ручної обробки різних матеріалів, вирощування сільськогосподарських культур, ремонту навчального приладдя, виготовлення іграшок, різних предметів, догляд домашніх тварин (чи тварин в шкільному куточку), виготовлення подарунків.

Участь дітей в шкільних виставках - кращий спосіб прилучити дитину до трудової діяльності. Власне цей вид праці буде розвивати критичне мислення, вміння підшукувати потрібний матеріал, речі, цілеспрямованість, старанність. Коли виріб вже готовий, або навіть в процесі виготовлення дитина розуміє що в неї щось виходить добре, учень надихається цим і прагне створювати щось далі. Якщо в дитини не вдається щось, важливо підтримати, допомогти, але ні в якому разі не виконувати це за неї, тоді дитина може подумати, що так буде завжди і просто зникне бажання до праці.

В організації трудового навчання вагома роль належить особистому прикладу вчителя, його майстерності та культурі праці.

Працюючи поряд з дорослими учень прилучається до життя суспільства, набуває досвіду. Суспільна корисна праця учнів може виражатися у збиранні макулатури, лікарських рослин, дарів лісу, надання допомоги пенсіонерам, ветеранам, хворим.

Суспільно корисна праця є найвпливовішою за своїм виховним впливом. Вона найбільш розповсюджена та використовується в сільських та міських школах. Трудові об'єднання школярів відіграють важливу роль в трудовому, моральному, естетичному, розумовому та фізичному розвитку дитини. Морально дитина розвивається тоді коли бере участь у суспільному житті та розуміє, що ця справа корисна і для неї самої, і для навколишніх - адже добрі справи завжди виховують дитину (тим паче якщо ця справа їй подобається). Естетично дитина розвивається в процесі праці, коли виконує доручену їй справу з максимальною акуратністю та відданістю.

Учні повинні розуміти чітку мету праці, знати для чого вони її виконують, якими будуть її результати. А.С. Макаренко стверджував, що праця без освіти, без політичного і морального виховання, що йдуть поряд - нейтральний процес.

У процесі колективної праці формується дух співробітництва, взаємодопомоги, формуються товариські відносини.

Отже, творче ставлення учнів до праці можливе лише за умови, коли людина відчуває радість від своєї праці, розуміє від неї користь та необхідність. Праця учня в будь-якому віці пов'язана з розвитком його інтелекту. Необхідно привчити дитину переборювати перешкоди навіть шляхом втоми. В житті часто доводиться втомлюватись для того, щоб досягнути якого-небудь ефекту в праці.

Список використаної літератури

1. Захаренко О.А. Поспішаймо робити добро. – Черкаси, 1997. – 28 с.
2. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в п'яти томах. – К.: Радянська школа, 1977. – Т. 3.
3. Сухомлинський В.О. Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості//Вибр. твори.: В 5 т.- К.: Рад. шк., 1976. – Т.1.
4. Типові освітні програми для закл. Загальної середньої освіти: 1-2 класи – К.: ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. – 240 с
5. Шухардина С.Б. Организация и проведение урока технологии в начальных классах. Учебное пособие для студентов, обучающихся по специальности: «Педагогика и методика начального образования» С.Б. Шухардина; ГОУ ВПО «Урал.гос.пед.ун-т», - Екатеринбург, 2009 – 45 с.